

Долі людські

ПОСТРІЛ... НА ВІДСТАНІ ЛЮБОВІ: ВІДЛУННЯ

завжди був порядок. Навесні Ляховичі садили на могилі квіти, а на проводи приносили паску, свячені крашанки. Усе, як годиться. Ось тільки могила була безіменною. Люди знали, що тут захоронений радянський політрук з дружиною, а їх імена, на жаль, разом з пострілами канули в лету.

Тож і на тумбі - жодних записів.

Так тривало до 1967 року. У родину Ляховичів несподівано приходив лист, зміст якого заставив тьохнути серце. Писала жінка з Кіровоградської області. Вона повідомляла, що була свідком тієї страшної картини у 1941 році, відмічала, що офі-

цер проявив велику силу волі, зважившись на відчайдушний крок, бо вступати у перестрілку, маючи декілька патронів, з німцями, яких зайшло у двір зо два десятки, не було жодного смислу. А в кінці листа назвала імена убійених - Іван та Ядвіга.

Зворотній лист на Кіровоградщину помчав відразу. Хотілося детальніше взнати, хто адресатка, звідки знає подробиці муравицької трагедії, хотілося домовитися про зустріч... Але незнайома, несподівано з'явившись, так же несподівано замовкла. На цілий п'ятнадцять літ.

Тим часом Тимофій Ляхович одружився і дружина Раїса настільки пройнялася дивовижною та загадковою долею чоловіка, що сама взялася за пошук. Написала листа у газету "Сільські вісті". Тамтешня неоціненна рубрика "Відгукися, товаришу", яка тисячам просвітила правду про долі фронтовиків, помістила і дані про загиблого у Муравиці офіцера. Це повідомлення, справді, знайшло відгосол. До Ляховичів прийшло декілька листів із можливими "варіантами". Але після того, ко-

ли було співставлено усі відомі факти, виявилось, що в описаних історіях фігурують зовсім інші фронтові долі.

Через рік Ляховичі повторили публікацію у "Сільських вістях". У той же час, сподіваючись на газетне повідомлення, розшукував свого брата Дмитро Мандзуляк з Вінницької області. Причому фактаж був неймовірно схожим до того, який сподівалися побачити млинівчани. Мандзулякового брата звали Іваном, служив він у Новоград-Волинській військовій частині, мав звання старшого лейтенанта, на самому початку війни пропав безвісти.

Ось так і зійшлися дві паралелі - млинівська та вінницька. Зачалася переписка. Додатково виявилось, що Іван Мандзуляк одружився із Станіславою у 1941 році, що у них народився син, що Іван Макарович мав приїхати у гості до брата наприкінці червня, під час відпустки, щоб познайомити з сім'єю. Як відомо, на заваді усім намірам стала війна.

(Закінчення на 5 стор.)

Матеріал "Постріл... на відстані любові", надрукований у часописі "Гомін" 19 січня 2001 року, зацікавив багатьох читачів. Про це свідчать численні відгуки. Справді, у публікації показана незвичайна доля пораненого радянського офіцера, котрий, потрапивши на початку війни у Муравицю разом з дружиною та немовлям-сином і аби не дати змоги ворогу познущатися над полоненими, у безвихідній ситуації прирік себе та кохану жінку на смерть. Дитина ж дивом уціліла. Німці покинули її живою біля мертвих батька та матері, а ввечері, коли гітлерівці подалися із села, престаріла сусідка забрала хлопчика в своє обійстя.

Потім дитину приютила сім'я Ляховичів. Всиновила. Лише у дванадцять років Тимофій (так назвали хлопця) узнав усю правду про себе. Ця правда, на щастя, не охолила почуття до батьків. Інакше. Від їхнього доброго ніколи не повертався

язик сказати про них, як про названих. На жаль, спочивають і вони уже вічним сном.

А їхній син, над котрим змилося небо, береже світлу пам'ять про минуле. Живе на радість світу Божому. Во ім'я добра, во ім'я величч людського духу, во ім'я любові. Цей чоловік - Тимофій Іванович Ляхович з Млинова.

Так ось, найбільше читачів цікавить, чи не пробував Тимофій Іванович віднайти в архівах чи в людських спогадах слід про матір, котра його народила і, по суті, двічі дала життя, бо ж затулила немовля від пострілу... Чи про батька, якого також по-людськи зрозуміти можна. Він як людина військова, добре знав, що від фашиста намарне чекати пощади.

Виявилось, що, справді, такий пошук тривав. І тут також не менш цікава історія. Отже, читайте продовження.

На цвинтарі у Муравиці після війни довго стояла тумбочка із зіркою. Біля неї

користування комунальними послугами, сума яких у 2000 році становила 52367 гривень. Крім того, відділенням Казначейства згідно із постановою Кабміну №934 погашено шлямом взаєморозрахунків за спожиті «чорнобильцями» енергоносії коштів на суму 42497 гривень.

Актуально

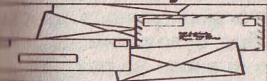
ВІД РАДІАЦІЇ - ДО ЛІКВІДАЦІЇ... БОРГІВ

емствам. У них отримують

І все ж заборгованість

говарожіть про шкідливі

Нам пишуть

ЩО ЛІКАР ДУШУ МАС, ЩО ХВОРОБА ВІДСТУПАЄ

Трапилося так, що тяжка хвороба прикувала мене до ліжка. Сільська медсестра Тугова робила усе можливе, щоб «поставити мене на ноги», але потрібно було лікування у стаціонарі.

Погляд із глибини віків

НА ХВИЛЯХ «ГОЛУБОГО ДУНАЮ»...

20.08.1967 р.

(Закінчення. Поч. на 3 стор.).

Однак листи листами - обидві сім'ї вирішили зустрітися, щоб уточнити подробиці. Зустрілися на вінницькій землі. Поставилися відразу один до одного як до рідні. І виявилось, що недарма. Майже стопроцентно все, що мали у своєму інформативному багажі Ляховичі та Мандзуляки, зійшлося. А заодно розвіявся сумнів. Так, вперше зустрівшись, Дмитро Макарович та Тимофій Іванович визнали, що вони близька родина - дядько та племянник.

Єдина «нестикова» виходила в імені Тимофієвої матері. Існувала версія, що її звать Ядвіга. Тепер прозвучав новий варіант - Станіслава. До того ж Мандзуляки запевняли, що в Станіслави було ще чотири сестри, а з першого листа кіровоградчанки Ляховичі дізналися, що Ядвіга - єдина дочка у батьків.

Зрештою, більш підхожим виявилось ймення Станіслава, бо воно із волинським краєм спорідненіше. До того, ж Іван повідомляв брата, що його дружина із Західної України.

Ось так і з'явився на надмогильному надгробку, який вознісся замість тумбочки, напис - Іван та Станіслава.

Однак на цьому життєва інтрига із пошуком слідів минулого для Ляховичів не завершилася. Не встигла висохнути фарба на пам'ятнику, як знову дає про себе знати жінка із Кіровоградщини. Справа в тому, що в одному із селищ Кіровоградської області гостювала млинівчанка В.А.Середенко. Так ось, на тій гостині одна

ПОСТРІЛ... НА ВІДСТАН ЛЮБОВІ: ВІДЛУННЯ

із тамтешніх жінок, дізнавшись, що Віра Акимівна із Млинова, почала активно її розпитувати, чи знає вона Ляховичів, як здоров'я у Тимофія. Причому, цікавилася буквально усіма тонкощами щодо Т.Ляховича. Натомість на зустрічне запитання, звідки такі точні дані (особливо ті, що стосувалися червневих подій 1941 року у Муравиці), співбесідниця дипломатично промовчала. Лише зізналася, що колись у Млинів відправила листа...

Безперечно, приїхавши додому, В.А.Середенко завідомо у сімейство Ляховичів та розповіла про несподівану зустріч. Знову в затишній, здавалося, історії з'явилася інтрига.

Аби поставити крапку над "і", треба було звести усі сторони до купи. Метод "трикутника" хитро розбила Раїса Ляхович. Не буду розкривати усієї цієї "дипломатії". Скажу лише, що тривало листування з вінницькими та кіровоградськими адресатами декілька років. Потім кіровоградчанці, ніби між іншим, дали адресу Дмитра Мандзуляка, а того попередили, щоб про Ляховичів - ні слова. Далі події розвиваються таким чином - "Кіровоград" умовляє "Вінницю" разом приїхати до Млинова на знайомство. Коли ж гості ступили на поріг квартири Ляховичів і Тимофій з Раїсою, ніби давні знайомі, почали обіймати Дмитра Мандзуляка, східнячка зрозуміла, що її "розкусили"...

Опісля, уже під час застілля, Раїса Олександрівна Ляхович, ніби підбиваючи підсумок життєвій перипетії, почала свій нелегкий, але такий потрібний і невідкладний монолог. Його суть у тому, що кіровоградчанка - рідна тітка Тимофія по матері. Вона була безпосереднім свідком того, як у 1941 році Іван Мандзуляк заподіяв смерть собі та дружині - тітчиній рідній сестрі. Тітка ж зосталася живою. Була на той час вагітною. Але, на жаль, дитини не вберегла. Отож, єдиним кровним спадкоємцем для неї залишився Тимофій, до котрого завжди проявлявся душевний потяг. Натомість мучила совість, бо ж Тимофія підбрала і виховала не вона (хоч це було її найпершим обов'язком), а зовсім чужі люди.

Версія із іменем Ядвіги та тим, що вона одиначка в сім'ї, теж мала свій підтекст - щоб заплутати слід, щоб Ляховичі не продовжували пошуків.

- Не сприйміть це як докір. Ми добре розуміємо - тоді ж була війна, - резюмувала Раїса Олександрівна. - Навпаки, спасибі вам, тітко, що відгукнулися, що помчали на поклик душі. Просто нам хочеться докопатися до істини. Чи не правда, тьотю, усе, що я розказала, в дійсності ж було?..

На жаль, так і стоїть цей знак запитання над долею Тимофія Ляховича. Бо тітка у відповідь не промовила жодного слова. Вона лише

довго-довго плакала, ніби вичавлювала із себе разом із сльозми накопичену літами печаль. Так і не виплакала її до кінця. Видно, не могла пересилити жалючих докорів совісті.

Наступного дня кіровоградчанка несподівано перервала гостину і подалася додому. Обіцяла написати листа. Не написала. І не написе вже ніколи. Бо, як дізналися Ляховичі, покинула старенька цей земний світ. Немає сьогодні серед живих також рідного Тимофієвого дядька по батькові Дмитра Мандзуляка.

Але зосталася пам'ять. Світла і добра. Згадуючи, хіба можна нарікати на світ, що дарує життя.

Над родоводом, який у червні сорок першого ледь не перервався, таки зміло-сердилосся небо. Зараз у Ляховичів троє дітей, п'ятеро онуків. Дасть Бог, дочекаються і правнуків. Головне, щоб не було війни.

Євген ЦИМБАЛЮК.